

87.

Krajská správa SNB
P r a h a

Čj: 0023/01-68

V Praze 29. srpna 1968

~~Přísně tajné~~

Výtisk č. 1

Ministerstvo vnitra
k rukám s. ministra

P r a h a

Situace na KS SNB Praha od 21.8.1968 do 27.8.1968 - zpráva

Správa Stb Praha

Situace na správě Stb Praha byla v důsledku činnosti v průběhu vojenského obsazení ČSSR bývalého náčelníka S-Stb pplk. Molnára složitá a komplikovaná. V důsledku toho došlo k tomu, že i část pracovníků Stb byla použita na plnění úkolů ve prospěch vojenských akcí. V budově S-Stb v Praze, Bartolomějská 7 v kanceláři pplk. Molnára bylo soustředěno určité množství zjevně zpravodajských orgánů SSSR, kteří organizovali a přes Molnára zajišťovali přesně neznámý počet a druh různých zpravodajských i bezpečnostních akcí. K zabezpečení ochrany tohoto "centra" byla dána do budovy početně silná vojenská jednotka, střežící jednak budovu, hlavně zpravodajské představitele. Zpravodajští důstojníci SSSR včetně Molnára se v místnosti zdržují sice nepravidelně, ale až dosud.

Situace prvního dne lze stručně zrekapitulovat takto:

Již dne 20.8.1968 v odpoledních hodinách, podle ne plně prověřených informací, měl pplk. Molnár vyzvat přesně neurčený počet náčelníků i pracovníků k tomu, aby se ve večerních hodinách dostavili na pracoviště, že se očekává pohotovost v souvislosti s řešením, které projednává před-
sednictvo ÚV KSČ.

V nočních hodinách (přesně neurčeno - asi 24.00 hod.) se měli do budovy dostavit sovětští zpravodajští důstojníci a vyhledat bez nějakých dotazů přímo pplk. Molnára a společně s ním provádět opatření související s vojenským obsazováním hlavního města.

Byla vyhlášena 100% pohotovost pracovníků S-Stb. Zatím co se příslušníci soustřeďovali v nočních hodinách mezi 01.00 hod. až do ranních hodin na pracovištích, bylo použito těch, kteří již byli z různých příčin v budově od večera, k některým opatřením, jako například:

- skupina pracovníků nahodile vybraných měla údajně zajišťovat některá spojová zařízení;
- několik nahodile vybraných pracovníků v počtu 10 - 12 mužů dostali rozkaz odjet k ochraně vládních činitelů do budovy ÚV-KSČ;
- několik jiných pracovníků namátkově vybraných již z těch, kteří nastoupili mezi 4.00 a 5.00 hod. ranní, bylo rozkazem určeno jako doprovod sovětským zpravodajským orgánům k provedení akcí v souvislosti s ochranou údajně přesně určených čelních politických představitelů. Mělo jít o soudruhy Kriegla, Smrkovského, Císaře apod. Kdo určoval funkcionáře, ani opatření vůči nim, není známo. Adresy těchto osob dokonce i se zakreslením situace bytu v terénu podle plánu města měli mít sovětští zpravodajští orgánové. Konkrétně měl takto být chráněn i tajemník ÚV-KSČ Císař, který byl přivezen do budovy a později místo vydání sovětským orgánům mu měl být umožněn odchod z budovy a tím vytvořen předpoklad pro jeho ukrytí se;
- v prostorách budovy byly umístěny auta zn. Volha, patřící zpravodajským orgánům SSSR, na něž byly dány z příkazu pplk. Molnára čtyři čs. SPZ.

Zásadně je možno říci, že v prvních hodinách dne 21.8. 1968 v budově S-Stb vládl chaos. Nikdo mimo pár zasvěcených osob, jejichž okruh není bezpečně znám, nebyl o ničem informován. Dokonce nebylo ani jasno, jakou úlohu v dané situaci

83.

má S-Stb plnit, jaké úkoly kromě těch, které byly bezprostředně nařizovány Molnárem, mají pracovníci zabezpečit. Rozkazy se vzájemně křížily, dokonce i odporovaly. Pplk. Molnár jako náčelník S-Stb plnil pouze úkoly vyplývající z jeho spolupráce se zpravodajskými orgány SSSR a S-Stb jako takovou neřídil. Tím došlo k tomu, že i další články řízení byly zaměstnány úkoly v tomto směru. Místo toho, aby zabezpečovaly plnění úkolů vyplývajících pro ně z funkce v tak složitých podmínkách.

Převážná část pracovníků byla dezorientována právě tím, že hlavní představitel i někteří náčelníci plnili úkoly ve prospěch vojenských operací a proto v této době převládalo mínění, že jde asi o regulerní pomoc spojencům. Dezinformaci napomohlo ještě tvrzení, že stanovisko předsednictva ÚV, vysílané rozhlasem je podvržené, a že v tomto směru bude vydán rozkaz "ministra vnitra Šalgoviče". Právě tato dezorientace sehrála podstatnou roli v tom, že určitá část pracovníků v daných podmínkách byla zneužita k plnění úkolů ve prospěch vojenského obsazení hlavního města.

Všechny akce a opatření prováděl pplk. Molnár sám, podle jeho tvrzení na CÚV KSČ při KS-SNB Praha "prováděl a plnil úkoly po dohodě s designovaným předsedou vlády soudruhem Lenártem a býv. náměstkem MV Šalgovičem". V každém případě však bez vědomí náčelníka KS SNB, kterého o svém jednání neinformoval a jeho pozdější příkazy k dostavení se, aby mu mohl být vyhlášen rozkaz o odvolání z funkce neuposlechl.

Situaci se podařilo poněkud zorientovat až v dopoledních hodinách 21.8.1968, kdy rozšířené zasedání CÚV a předsedů ZO KSČ a náčelníků rozhodujících pracovišť projednalo situaci a jasně odsoudilo vojenské obsazení ČSSR jako nezákonný akt. Od tohoto okamžiku již není znám ani jediný případ, že by bylo zneužito některého z pracovníků S-Stb k akcím ve prospěch Molnára a sovětských zpravodajských orgánů.

I poté pokračoval určitý rozklad sil S-Stb. Docházelo k podstatné diferenciaci názorů a hodnocení situace. V tomto směru pozitivní roli sehrával CÚV, který politicky orientoval pracovníky ve správném směru - zachovat věrnost ústavním činitelům a národu.

Celkový stav na S-Stb se dále zkomplikoval od okamžiku, kdy ve sdělovacích prostředcích byla vysílána nepodložená obvinění části pracovníků, hlášeny údaje o rozsáhlém zatýkání a jiných akcích, které však ve skutečnosti nebyly vůbec prováděny. To vše násobilo nervozitu a dávalo argumenty části pracovníků, že jde o připravovanou akci proti S-Stb, proti ČSSR atp. V každém případě to ztěžovalo orientaci pro řadu pracovníků, oč vlastně v daném momentě jde.

Tento stav, kdy S-Stb nebyla prakticky řízena, skandalizace správy jako celku, nedostatek informací o situaci vůbec, ochromená činnost řady legálních institucí, řada ne-seriozních a nepravdivých zpráv, vytvořila podmínky v nichž převládl názor u určité části pracovníků, že vojenské obsazení je správné a nutné, že bez něho byla situace v ČSSR neřešitelná.

K obratu postupně došlo od odvolání z funkce pplk. Molnára a jmenování do funkce náčelníka S-Stb pplk. Hrabiny.

Okamžitě byla provedena opatření, aby byly informovány ústavní a stranické orgány, navázáno spojení a vytvořeny předpoklady pro konsolidaci stavu správy Stb. Byla dohodnuta a provedena opatření s branným a bezpečnostním výborem a HV KSČ při MV k zabránění skandalizace správy Stb Praha i jejích pracovníků a zorganizována práce tak, aby nemohlo být orgánů z S-Stb zneužito k nezákonným akcím. To vedlo k relativní a stále postupující konsolidaci S-Stb tak, že v současné době se již rozbíhá vlastní výkon státně bezpečnostní práce nejenom v Praze, ale i na okresech.

Uvedené úsilí zejména v počátku bylo narušováno snahou představitelů vojenského velení ovlivnit a provádět nátlak na to, aby S-Stb nerespektovala příkazy ministra vnitra a naopak spolupracovala s vojenskými úřady. To bylo odmítnuto.

I když se situace do určité míry konsolidovala, nemůže být ještě jednoznačně hodnocena jako dobrá. V podstatě lze říci, že po služební stránce je celá součást S-Stb zajedno, že je nutno respektovat danou realitu, plnit úkoly ve smyslu zákonných a ústavněprávních norem. Názorově však stále ještě probíhá tříbení sil, poněvadž ještě u určité části pracovníků není jasno jak se na věci dívat a jaké závěry z věci vyvodit. Názorové rozdíly jsou mj. podmíněny u části pracovníků pocity strachu, že vůči nim budou vyvozeny sankce za "účast a jejich podíl" na opatřeních ve prospěch vojsk.

Ke zlepšení situace nepřispívá ani to, že dosud se v budově nachází sovětská vojenská jednotka, zpravodajští důstojníci a občas i pplk. Molnár. Jednotka zůstává, i když bylo velení požádáno o její stažení.

Přestože není novému náčelníkovi S-Stb situace dostatečně jasná a pro krátkost času nemůže mít ani přehled o tom kdo a jak se v dané věci angažoval, je zřejmé, že k řešení situace bude třeba provést řadu kádrových opatření v náčelnickém sestavu i mezi řadovými pracovníky. To samozřejmě bude možné provést až po prověření všech informací a zhodnocení činnosti i odpovědnosti každého jednotlivce v dané věci.

Věci by napomohlo, kdyby k prověření odpovědnosti jednotlivých vedoucích pracovníků byla zřízena buď vedením MV nebo vládou komise, která by mohla prověřit míru odpovědnosti i zavinění a učinit seriózní závěry k činnosti těch vedoucích představitelů státní bezpečnosti, kteří se na celé akci podíleli a tím i vyjasnit úlohu a odpovědnost pplk. Molnára.

Správa VB Praha

Vedení VB ve Středočeském kraji bylo vyrozuměno o prováděném obsazení země z HSVB kolem 2.00 hod. ranní. Po příchodu do budovy KS SNB zjistil náčelník KS SNB pplk. Karas, že bez jeho vědomí náčelník S-Stb pplk. Molnár zpohotovil orgány Stb v kraji, že na KS SNB se nachází skupina sovětských

civilistů a jeden z nich sedí v kanceláři pplk. Molnára. Pplk. Molnár informoval pplk. Karase a jeho zástupce pro složku VB pplk. Křenka, že na příkaz nového ministra vnitra plk. Šalgoviče se ujal řízení opatření v souvislosti s příchodem spojeneckých armád, že žádá klid a splnění jednotného vedení obou složek. Na námitku, že podle zprávy vydané předsednictvem ÚV KSČ zůstávají ústavní orgány ve svých funkcích prohlásil, že jde o prohlášení skupiny neodpovědných lidí, že si soudruzi měli rozmyslet neplnit usnesení z Čierné. Pplk. Křenka žádal, aby se zdržel jakýchkoliv politických akcí a že není třeba, aby jako člen operačního štábu ministra se dostavoval na MV, neboť tento štáb byl zrušen.

Od té doby nebyl náčelník KS SNB informován o jeho opatřeních.

Pplk. Karas zpohotovil vedení okresů a v ranních hodinách celou složku VB v kraji. V dopoledních hodinách byl vydán příkaz řídit se pokyny vedení SVB a respektovat jen ústavní orgány této země. Toto stanovisko bylo jednoznačně složkou VB přijato a přísně dodržováno. Se strany sovětského velení byly činěny pokyny dojednat s vedením SVB vzájemnou součinností při udržování veřejného pořádku apod. Návrhy nebyly přijaty. Vedení SVB udržovalo každodenní styk s náčelníky okresních oddělení a bylo informováno o situaci v rámci kraje.

Dnešního dne byla uskutečněna pracovní porada náčelníků OVB, kde byla zhodnocena situace a vydány pokyny k postupu složky VB v předpokládaných situacích.

Všemi náčelníky OVB byla vyjádřena pevná jednota všech příslušníků VB s lidem a při hodnocení nastalé situace projevuje se diferenciací jen v jednotlivostech a v přístupu. Projevuje se obava, aby nebyli příslušníci VB nuceni k násilným zásahům proti lidu. Všichni náčelníci VB prohlásili, že jsou za dosavadní situace schopni zajistit veřejný klid a pořádek vlastními silami.

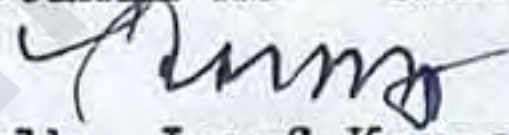
Současný postoj příslušníků VB plně odpovídá stanovisku orgánů a organizací v okresech, pevně stojí za vládou, prezidentem a současným vedením strany. Nebývalou měrou vzrostla autorita VB, občané respektují naše pokyny a chrání příslušníky.

Příslušníci VB přivítali prohlášení předsedy vlády soudruha Černíka o posílení složky VB a považují za nutné v tomto směru přijmout opatření.

V našem kraji byla také uskutečněna dohoda s milicí o součinnosti při ochraně objektů a mimořádných situacích.

Jiných požadavků není.

Náčelník KS - SNB:

(pplk. Josef Karas)

archiv bezpečnostních složek

